

Kittilän kunnan kantelu oikeuskanslerille koskien Digi- ja väestötietoviraston rekisteröintikäytäntöä

268/03.03/2020

Khall 08.06.2021 § 269

(Lisätietoja: Kunnanjohtaja Antti Jämsén, puh. 040 745 9830)

Korkein hallinto-oikeus on päätöksellään 3013/2013 todennut, että on maankäyttö- ja rakennuslain säännöksen vastaista käyttää vakituiseen asumiseen rakennuksia, joiden rakennusluvassa määritellyt käyttötarkoitukset on vapaa-ajan rakennus. KHO:n päätöksen mukaan henkilöt, jotka olivat näin menetelleet, voitiin uhkasakon uhalla velvoittaa lopettamaan tällainen käyttö.

Päätöksen antamisen jälkeen Väestörekisterikeskus (VRK) antoi asukkaiden rekisteröinnistä maistraateille ohjeen, jonka mukaan henkilöitä, jotka muuttivat asumaan rakennuksiin, joiden pääasiallinen käyttötarkoitus oli vapaa-ajan rakennus, ei enää rekisteröitykään asumaan kyseiselle kiinteistölle, vaan niin sanottuun vailla vakinaista asuntoa olevien ryhmään eli ”ykkösiin”.

Heidän osoitteekseen voitiin väestötietojärjestelmään rekisteröidä kuitenkin vapaa-ajan asunnon postiosoite. Annettu ohje koski uusia rekisteröintejä. Vanhat rekisteröinnit jäivät ennalleen. VRK ei ennen uuden ohjeen antamista kuullut millään tavoin niitä intressipiirejä, joita ohjeistus tuli koskemaan.

Kittilän kunnassa on lähinnä Levin matkailukeskuksen alueelle jo vuosikymmenien ajan rekisteröity asukkaita vapaa-ajan asuntoihin. Monet varsinkin matkailun piirissä toimivat henkilöt olivat hankkineet omistukseensa vapaa-ajan asunnoksi rakennetun rakennuksen tai huoneiston. Mitään ongelmaa ei tilanteessa ollut koettu, varsinkin kun KHO oli vuonna 2007 antamallaan päätöksellä (KHO 2007:55) vahvistanut, että kiinteistöveroprosentti tulee määrätä asunnon todellisen käytön mukaan eikä suinkaan sen mukaan, mikä rakennuksen käyttötarkoitukseksi oli rakennusluvassa määritetty.

VRK:n ohjeella ei aluksi ollut kunnan kannalta juurikaan merkitystä, kun vanhoihin rekisteröinteihin ei puututtu ja uutta ohjetta sovellettiin vain uusien rekisteröinteihin. Vähitellen tilanne kuitenkin alkoi muuttua uusien asukkaiden muuttaessa paikkakunnalle ja heidän asetuessaan asumaan näihin lomakiinteistöihin.

Esimerkiksi oppilastilastoja ei saatukaan enää suoraan väestötietojärjestelmästä, vaan vapaa-ajan asuntoihin muuttaneet jouduttiin poi-

mimaan manuaalisesti vailla vakinaista asuntoa olevien ryhmästä. Koulukuljetusten järjestämistä varten tämä oli välttämätöntä.

Muissa kiinteistöissä asuvista oppilaista saatiin tiedot suoraan VTJ:stä. Perheiden yhtenäisyys kärsi kolauksen, sillä jos perheeseen syntyi ohjeen antamiseen jälkeen lapsi, niin lasta ei enää rekisteröitykään perheen yhteyteen, vaan uuden ohjeen mukaisesti vailla vakinaista asuntoa olevien ryhmään.

Koko kuntaakin koskevat tilastot alkoivat vääristyä. Esimerkiksi Tilastokeskuksen taajamatilaston mukaan Kittilän kunnan vuoden 2017 asukasmäärässä 6 421 oli 492 sellaista asukasta, joiden asuinpaikasta ei ollut koordinaattitietoja. He olivat henkilöitä, jotka olivat vuoden 2013 jälkeen rekisteröity vailla vakinaista asuntoa olevien ryhmään.

Tilanne kunnan hallinnossa alkoi edellyttää yhä enemmän manuaalisten tilastojen laatimista eri tarkoituksiin, vaikka digitalisaation piti tuoda erityistä helpotusta hallinnon perusrutiineihin.

Kittilän kunta teki (kh 11.8.2020 § 298) Digi- ja väestötietovirastolle esityksen ja pyysi, että Kittilän kunnan kohdalla tehtäisiin väestötietojärjestelmään sellainen uusi hallinnollinen jako, jossa vapaa-ajan asunnoissa asuvat rekisteröitäisiin omaksi ryhmäkseen kiinteistörekisterin osoittamaan järjestykseen.

Voimassa olevan valtioneuvoston asetuksen (25.2.2010/128) 25 §:n mukaan väestötietojärjestelmään voidaan väestötietojärjestelmän aluejakojen lisäksi tallettaa myös tietoja hyväksi käyttävien julkisyhteisöjen ilmoittamat muut hallinnolliset aluejaot.

Kittilän kunnan mukaan tällainen uusi hallinnollinen jako ei olisi ristiriidassa KHO:n päätöksen kanssa, koska siinä todettaisiin henkilön asuvan vapaa-ajan rakennuksessa. Uusi ryhmä mahdollistaisi kuitenkin perheiden yhdistymisen, helpottaisi kunnan tarvitsemien tietojen saantia ja tarjoaisi esimerkiksi kriisitilanteessa pelastuspalvelulle suoraan tiedon siitä kiinteistöstä ja huoneistosta, missä apua tarvitaan.

Digi- ja väestötietovirasto on antanut vastauksen asiassa Kittilän kunnalle 18.2.2021 päivätyssä kirjelmässä (kh 2.03.2021 § 103). Sen mukaan tällä hetkellä väestötietojärjestelmän hallintoaluetietoihin ei ole mahdollista tallentaa kiinteistökohtaisia asumistietoja.

Kun Kittilän kunnan muuttoliikkeestä valtaosa suuntautuu edelleen Levin alueelle ja kun kunnan uudet asukkaat rekisteröidään kiinteistöjaotuksen ulkopuolelle, hankaloituu tilanne kunnan palvelutuotannossa entisestään.

Kysyä sopiikin, voidaanko nykyistä tilannetta, jolloin yhdessä ja samassa asunnossa asuvaa perhettä ei rekisteröidä järjestelmään yhtenäisenä perheenä, pitää perustuslain ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen säännösten mukaisena? Viime mainittu sopimus korostaa perhe-elämän kunnioittamisen tärkeyttä.

Näin on perusteltua, että oikeuskanslerinvirasto tutkisi, täyttääkö DVV:n rekisteröintikäytäntö perustuslain tarkoittaman kansalaisten tasapuolisen kohtelun ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen tarkoittaman perhe-elämän kunnioittamisen vaatimukset.

Kittilän kunta muistuttaa vielä siitä, että aikanaan vailla vakinaista asuntoa olevien ryhmään kirjatuille henkilöille ei järjestelmään merkitty edes postiosoitetta, vaan niidenkin merkitseminen alkoi vasta sen jälkeen, kun eduskunnan oikeusasiamies eräaseen kanteluun antamassaan päätöksessä piti postisoitteen merkitsemistä jokaiselle kansalaiselle kuuluvana perusoikeutena.

Kunnanjohtaja:

Kittilän kunta pyytää oikeuskanslerinvirastoa tutkimaan, täyttääkö DVV:n rekisteröintikäytäntö perustuslain tarkoittaman kansalaisten tasapuolisen kohtelun ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen tarkoittaman perhe-elämän kunnioittamisen vaatimukset.

Päätös:

Esitys hyväksyttiin.
